

ПОСЕБНИ УСЛОВИ ЗА ОСИГУРУВАЊЕ НА ИМОТОТ НА ЕЛЕКТРОСТОПАНСКИТЕ ПРЕТПРИЈАТИЈА

1. ПОСЕБНИ ОДРЕДБИ

ПРЕДМЕТ НА ОСИГУРУВАЊЕ

Член 1

- (1) Основните средства на електростопанските претпријатија (производство, електропренос, дистрибуција на електрична енергија и другите дејности) се осигурени со овие Посебни услови од пожар и некои други опасности, како и од кршење машини и некои други опасности.
Предмет на осигурување може да бидат и средствата земени на услуга ако не се осигурени. Овие средства се осигурени со денот на прифаќањето на понудата за осигурување. Средствата што се изработени или набавени по склучување на осигурувањето и спаѓаат во групата на осигурените средства се сметаат автоматски осигурени од моментот на преоѓањето на ризикот на осигуреникот.
- (2) Од опасности од пожар и некои други опасности осигурени се сите предмети освен оние што со овие Посебни услови се исклучени од осигурување.
- (3) Според овие Посебни услови, не можат да бидат предмет на осигурување:
 - 1) земјишта, непоплочени дворови, брани, насипи и насипани брегови што не се изградени од камен, бетон, метал и насипани со земја со непропустливо јадро и кои не се обложени со цврст материјал (камен, бетон и сл.) од водната страна;
 - 2) моторни и копнени возила, воздушни летала, приколки, самоодни машини, освен оние што се движат во кругот на претпријатието и служат како помошни средства за работа без излегување на јавен пат, пловни објекти на вода;
 - 3) стока во превоз, освен превозот во кругот на претпријатието, односно во кругот на нејзините делови без излегување на јавен пат, риби и други животни во истечни и неистечни води, предмети изложени на саеми, пазари, непечени тули на отворен простор.
- (4) Од кршење машини се осигурени сите машини, машински делови, електрични уреди и нивните полнења, апарати и инсталации:
Подвижни машини (самоодни и несамодни), далновод комплет, кабловски водоводи од висок напон, ТТ-линии, механичка опрема кај електраните, опремата на жичниците, цевководи, гасоводи, нафтоводи, топловоди, пароводи, водна и канализациска мрежа, антенски столбови, метални силоси и слично, транспортни уреди и друго, полнења (работен медиум) на осигурените машини и уреди, како и држачите, лежиштата, темелите, кога нивната вредност е содржана во вредноста на осигурените предмети, како и маслото во парните турбини.
- (5) Според овие Посебни услови, не можат да бидат предмет на осигурување од кршење машини и ако нивната вредност е содржана во осигурениот предмет:
 - 1) алати што служат за обработка на материјалите, вадење на струготини (како ножеви, глодала и бургии), тестери, брусни камења и сл. (ножеви, ножици и сл.) и со деформации, лиење и обликување (како матрици, патрици, кокили, колани и слично) и алати за стегање доколку не се составен дел на машината и доколку не се водат како основни средства;
 - 2) делови на машините што служат за кршење и ситнење (како топки, кугли, ударни чекани, плочи на млинови, челични и работни плочи на дробилка);
 - 3) делови на машини што се изложени на директно термичко влијание;
 - а) облоги на садовите, уредите за согорување, решетки и ложишта, горилници пламеници, електроотпорни грејачи, електроди кај индустриските печки, садови за сипување и топење на метали;
 - б) облоги на печки, ако не се договори поинаку;
 - 4) делови на машини: сите релјефни и други заменливи облоги на валците, валци, облоги на гребени – чешљути, оклоп на млинови, флексибилни цевки, ремени, четки, обрачи, оплати (од гума, текстил или синтетички материјал), влошки на филтер, филтер-платна, средства за термичка изолација, освен на топловодите и пароводите и заптивање, делови на спојници изложени на брзо трошење (гумени прстени, ламели и сл.) и преносни гумени кабли;
 - 5) експлоатациони материјали како: гориво, мазиво, разладни средства, хемикалии, средства за чистење, светилки, јавни расветла од сите видови освен од удар на страно тело во столб и слично;
 - 6) синџири и јажиња;
 - 7) ленти, синџири и јажиња на транспортните уреди, доколку посебно не се договори;
 - 8) катализатори.

ОСИГУРУВАЊЕ РИЗИЦИ (ОПАСНОСТИ) ОД ПОЖАР И НЕКОИ ДРУГИ ОПАСНОСТИ

Член 2

- (1) Со осигурувањето со овие Посебни услови се дава осигурителна заштита од следните ризици:
- 1) пожар и удар на гром;
 - 2) експлозии, освен експлозии од нуклеарна енергија, доколку не се договори поинаку;
 - 3) луња;
 - 4) град;
 - 5) излевање на вода од водоводни и канализациски цевки;
 - 6) удар на сопствено моторно возило, со сопствена работна машина во осигурениот градежен објект;
 - 7) паѓање на воздушни летала од сите видови;
 - 8) манифестација и демонстрација;
 - 9) поплави, порој, восоки и подземни води, поради високиот водостој на водата во реките и во езерата;
 - 10) лизгање, слегнување и одронување на почвата;
 - 11) снежни лавини;
 - 12) напукнување од надворешната страна на хидроградежните објекти;
 - 13) притисок на водата предизвикан од поплава на каналите, тунелите и цевководите;
 - 14) ако посебно се договори и ако се пресмета дополнителна премија, осигурителната заштита се проширува и на дополнителниот ризик од самозапалување на резерви и истечување на течности.
- (2) Кога ќе се оствари осигурен случај, став 1 на овој член, со осигурување се покриени:
- 1) штетите од оштетување или уништување на осигурените предмети предизвикани при спасување (рушење, изнесување, укажување помош и слично) поради настанатиот осигурен случај;
 - 2) штетите поради исчезнување на осигурените предмети при настанување на осигурениот случај;
 - 3) трошоците направени за расчистување и рушење во врска со настанатиот случај на осигурените предмети;
 - 4) трошоците што осигуреникот ги направил кога настанал осигурениот случај на осигурените предмети за мерките преземени поради отстранување и намалување на штетите во висина според член 22 од овие Посебни услови;
 - 5) осигурувачот има обврска да исплати надоместок само во случај на непосредни штети на осигурениот предмет, а не и непосредно штетата, како што е штета поради загуба на закупнина, загуби предизвикани со престанување на работа, намалена можност и употреба поради други слични загуби поради настанатиот осигурен случај.

ОБЕМ НА ОПАСНОСТ ОД ПОЖАР И УДАР НА ГРОМ

Член 3

- (1) Под пожар, во смисла на овие Посебни услови, се смета оган настанат надвор од одредено огниште или оган што ова место го напуштил и е способен и понатаму да се развива со своја сопствена сила.
- (2) Не се смета дека настапил пожар и осигурувачот нема обврска да плати надоместок ако осигурениот предмет е уништен или оштетен:
- 1) поради излегување на корисниот огин или топлина заради обработка или во друга намена (на пример: во индустриската преработка при глачење, сушење, пржење, печење и сл.), или поради паѓање или фрлање во огништа (печка, шпорет и сл.);
 - 2) со осмадување (подгорување), опрлување или со прегорување од цигара, цигари, справи за осветлување (жар, жарчиња) и сл.;
 - 3) поради вриење или затоплување, варење, чадење и сл.
- (3) Со осигурување од опасност од пожар на се опфатени штети на оцаците настанати во врска со вршењето на нивната нормална функција.
- (4) Со осигурување од удар на гром, во смисла на овие Посебни услови, се покриваат штети што на осигурените предмети ги предизвикал гром со дејствување на сила или топлина, како и штети од удар на предмети соборени од громот.
- (5) Со осигурувањето не се опфатени:
- 1) штети на осигурените електрични постројки, апарати (вклучително и апаратите за готвење, пеглање, греење на кревети, радиоапарати, телевизиски приемници, ламби, светилки и сл.), или електрични водови поради дејство на електрична енергија, пренапон или загревање поради преоптоварување, атмосферски влијанија, како: статичко оптоварување, индукција, поради атмосферски празнења и слични појави, затоа што таквите штети се сметаат погонски; меѓутоа, се надоместува штета од пожар што би настанал со дејство на електричната енергија како последица на тоа дејство и понатаму самостојно се развивал;

- 2) штети предизвикани со пренесување на електрична енергија преку водоводи како последица од удар на гром, како и штети на заштитните осигурувачи од кој било вид, на заштитните прекинувачи, одводници, громобраните и слични уреди, настанати при вршењето на нивната нормална функција.

ОБЕМ НА ОПАСНОСТ ОД ЕКСПЛОЗИЈА

Член 4

- (1) Под експлозија, во смисла на овие Услови, со исклучок на експлозија од нуклеарна енергија, доколку не се договори поинаку, се смета ненадејно пројавување на сила, заснована на стремезот на пареа или гасови за проширување. Експлозија на садови под притисок (казани, цевки и сл.) постои само тогаш кога сидовите на садот во толкава мерка се искинати што се јавува моментално изедначување на внатрешниот и надворешниот притисок.
- (2) Со осигурување не се опфатени:
 - 1) штети на предметите на осигуреникот предизвикани со минирање што се врши во рамките на неговата дејност или во рамките на дозволените дејности на трети лица;
 - 2) штети на машините предизвикани од експлозија во местото за внатрешно согорување (цилиндар на моторот);
 - 3) штети од експлозивно издувување на печки и слични направи;
 - 4) штети од експлозија што се нормална појава во процесот на производство;
 - 5) штети од експлозија од биолошки карактер;
 - 6) штети поради пробивање на звучен сид;
 - 7) штети од експлозија на садовите под притисок од став (1), алинеја 2 од овој член поради дотрајаност, истрошеност или прекумерни наслаги на: рѓа, каменец, талог, тиња на осигурените предмети, но се надоместуваат штети на други предмети во врска со настанатата експлозија.

ОБЕМ НА ОПАСНОСТ ОД ЛУЊА

Член 5

- (1) Под луња, во смисла на овие Посебни услови, се смета ветер со брзина од 17,2 метри во секунда, односно 62 километри на час / јачина од 8 степени по Бофоровата скала или повеќе.
- (2) Ќе се смета дека дувал ветер со оваа брзина во местото каде што се наоѓа осигурениот предмет ако ветерот кршел гранки и стебла или оштетил доброодржувани градежни објекти. Во случај на сомнение, осигуреникот мора да ја докаже брзината на ветерот со извештај од хидрометеоролошка служба.
- (3) Штетите од луња се опфатени со осигурувањето ако се предизвикани механички оштетувања на осигурените предмети:
 - 1) со непосредно дејство на луњата,
 - 2) со директен удар на предмети оборени или носени од нанесување снег со ветер од луњата.
- (4) Со осигурувањето од луњата не се опфатени штети:
 - 1) од пробивање на дожд, град, снег или други наноси низ отворени прозорци или други отвори што постојат во зградата, освен ако отворите не настанале од луњата, како и штети од дожд и други падавини на предметите сместени на слободен простор (пластови, камари и сл.), во купишта, под натстрешници и во другите отворени згради;
 - 2) над со пропис предвидената тежина на снег;
 - 3) од снег наносен од луњата или од тежината на снегот;
 - 4) на градежниот објект што не бил изграден според вообичаениот начин на градба во тоа место или кој слабо е одржуван или е дотраен;
 - 5) на фолиите од вештачки материјал на топлиите леи, кои служат за покривање на растенија непосредно или во облик на тунел.

ОБЕМ НА ОПАСНОСТ ОД ГРАД (ГРАДУШКА)

Член 6

- (1) Со осигурување се опфатени штети од уништување, односно оштетување на осигурените предмети што ги предизвикал градот (градушка) со својот удар. Опфатени се и штети од пробивање на дожд и град низ отвори настанати од паѓање на град (градушка).
- (2) Со осигурувањето не се покриени штети на стаклени топли леи и стакленици, како и штети на малтерот (жбуки) на фасади, слабоодржувани или дотрајани згради. Доколку посебно се договори, покриени се штети на стакла и најлони за топли леи и стакленици, освен за најлони чиј век на траење по гаранцијата на производителот е помал од една година.

ОБЕМ НА ОПАСНОСТ ОД УДАР НА СОПСТВЕНО МОТОРНО ВОЗИЛО И СОПСТВЕНА РАБОТНА МАШИНА

Член 7

- 1) Со осигурувањето се опфатени штети на осигурениот градежен објект што ќе настанат со удар на сопствено моторно возило и сопствена работна машина.
- 2) Со осигурувањето се опфатени и штети на другите осигурени предмети што ќе настанат како последица на рушење на градежниот објект или на дел од објектот предизвикани со удар на моторно возило во смисла на став 1 од овој член.

ОБЕМ НА ОПАСНОСТ ОД ПАЃАЊЕ НА ВОЗДУШНИ ЛЕТАЛА

Член 8

- 1) Под паѓање на воздушни летала, во смисла на овие Посебни услови, се смета паѓање на воздушно летало од кој било вид на осигурениот објект.
- 2) Се смета дека настанал осигурен случај од паѓање на воздушното летало ако од директен удар на воздушното летало или од неговите делови, како и предмети од воздушното летало, осигурените предмети се уништат или се оштетат.

ОБЕМ НА ОПАСНОСТ ОД МАНИФЕСТАЦИИ И ДЕМОНСТРАЦИИ

Член 9

- 1) Под манифестација и демонстрација во смисла на овие Посебни услови се смета организирано или спонтано јавно манифестирање на нерасположение.
- 2) Се смета дека настанал осигурен случај од манифестации или демонстрации ако осигурениот предмет е уништен или оштетен на кој било начин на дејствување на манифестантите, односно демонстрантите (рушење, демолирање, кршење, палење и др.).

ОБЕМ НА ОПАСНОСТ ОД ПОПЛАВА, ПОРОИ И ВИСОКИ ВОДИ

Член 10

- 1) Под поплава во смисла на овие Посебни услови се смета стихијно неочекувано поплавување на теренот од постојни води (реки, езера, мориња и др.) поради тоа што водата се излеала од коритата или ги прелила одбранбените насипи или брани, излевање на вода поради вонреден висок прилив и бранови со необична јачина на море и езера, и од надојдување на вода од вештачки езера.
Поплава се смета и неочекувано поплавување на теренот поради нагло создавање на големо количество водна маса што настанала како последица од провала на облак.
Под порој се смета стихијно неочекувано поплавување на теренот со водна маса што се создава на стрмни терени поради големи атмосферски врнежи и се слева во улиците и патиштата.
Со осигурувањето од поплава се опфатени само штеи предизвикани на осигурениот објект за време додека поплавата трае и непосредно по повлекувањето на водата.
- 2) Со осигурувањето не се опфатени:
 - 1) штетите од внатрешната страна на цевководите, каналите и тунелите предизвикани со механичко дејство на водата;
 - 2) штети од габички настанати поради влага;
 - 3) штети од подземни води во ускопи, нископи, подземни ходници и јами во рудниците;
 - 4) штети од поплава на вода излеана од канализациска мрежа, освен ако до излевање не е дојдено поради поплава или порој;
 - 5) штети на предмети сместени во живи и суви корита на потоци и реки, како и на простор помеѓу потоци, односно реки и насипи (инудациско подрачје), ако не се договори поинаку.
штети на полупроизводи, готови производи, стока и материјали кои не се складирали по важечките прописи.
Со осигурувањето не се опфатени штети на хидроградежни објекти поради поткопување на надворешните страни, а на канали, тунели и цевководи и штети од притисок предизвикан од поплава во смисла од претходниот став, доколку не се договори поинаку.
- 3) Со осигурување се опфатени штети на хидроградежните објекти во високи води.
Под висока вода во смисла на овие Посебни услови се смета:
 - 1) ненадејна појава на необичен пораст на водостојот во неочекувано време;
 - 2) подземна вода како последица од висока вода.

Обврските на осигурувачот за штети од високи води и подземни води како нивна последица почнува со порастот на високите води над однапред утврдените месечни коти на водостојот или проектот измерени според најблиску поставениот покажувач на водостојот.

За секој месец нормален е оној најголем месечен водостој за последните 20 години што го покажува покажувачот на водостојот на најблискиот осигурен предмет со исклучок на посебно високите водостои.

ОБЕМ НА ОПАСНОСТ ОД ИЗЛЕГУВАЊЕ НА ВОДА ОД ВОДОВОДНИ И КАНАЛИЗАЦИСКИ ИНСТАЛАЦИИ

Член 11

- (1) Под излевање на вода во смисла на овие Посебни услови се смета:
 - 1) неочекувано излевање на вода од водоводни и одводни (канализациски) цевки, како и од уредите за греење на згради со топла вода или парно греење и други уреди и апарати што се приклучени на водоводната мрежа, поради оштетување, кршење, прскање или откажување на уредот за управување и сигурност на тие цевки, уреди и апарати;
 - 2) неочекувано избивање на пареа од уредите за топла вода или за парно греење.
- (2) Осигуреникот е должен да се грижи за одржување на водоводните и на одводните канализациски мрежи, уредите за греење со топла вода и парно греење, како и за нивната заштита од замрзнување.
- (3) Со осигурувањето не се опфатени штети:
 - 1) од излевање на вода од отворени славини, како и од одводни (канализациски) инсталации, ако штетата е настаната поради запушување на инсталациите;
 - 2) настанати на самите водоводни и одводни инсталации, уреди, апарати и котли;
 - 3) поради дотрајаност, истрошеност и корозија;
 - 4) од габички настанати поради влага;
 - 5) загуба на вода и загубена добивка;
 - 6) штети на хидроскопни залихи што не се складирали на палети високи најмалку 10 см или на пропишан начин;
 - 7) настанати како последица на повреда на должноста на осигуреникот од став 2 на овој член;
 - 8) од излевање на вода од олуци и цевки за одвод на дождовница;
 - 9) од слегнување на земјиште како последица од излевање на вода од водоводни и канализациски инсталации;
 - 10) поради смрзнување на инсталациите и уредите што се под контрола на осигуреникот.

ОБЕМ НА ОПАСНОСТ ОД ЛИЗГАЊЕ НА ЗЕМЈИШТЕ

Член 12

- (1) Под лизгање на земјиште, во смисла на овие Посебни услови, се сметаат ненадејни движења на земјината површина на коси терени со јасни манифестации на расцепување на површината на земјиштето и срзување, кои со појава на силни деформации и пукнатини на градежни објекти настануваат во краток период.
- (2) Под одронување, во смисла на овие Посебни услови, се смета откинување и паѓање на материјалот како геолошка појава или во врска со лизгање на теренот.
- (3) Се смета дека настапил осигурениот случај доколку деформациите, оштетувањата или уништувањата на осигурениот предмет настанале поради движење на земјиштето, притисок или удар на земјишниот материјал.
- (4) Со осигурување не се опфатени штети:
 - 1) на осигурениот предмет доколку лизгањето на земјиштето или одронувањето се предизвикани со дејноста на осигуреникот или со дејноста на кое било лице;
 - 2) со осигурувањето не се опфатени трошоците на санирањето на земјиштето.

ОБЕМ НА ОПАСНОСТ ОД СЛЕГНУВАЊЕ НА ЗЕМЈИШТЕТО

Член 13

- (1) Под слегнување на земјиште во смисла на овие Посебни услови се смета ненадејно вертикално движење на земјината почва и улегнување како геолошка појава.
- (2) Со осигурување по овие Посебни услови се опфатени штети од уништување и/или од конструктивно оштетување на осигурениот предмет. Под конструктивно оштетување на осигурените предмети се сметаат деформации, пукнатини, кршење на поодделни витални делови, објекти, уреди, инсталации и сл., без кои предметот, уредите, инсталациите и сл. не можат да се стават во предвидената функција и/или безбедно да се користат.
- (3) Со осигурување по овие услови не се покриени штети на осигурените предмети кај кои не настанало оштетување во смисла на став 1 и 2 од овој член:
 - 1) слегнување поради грешка во статичка пресметка;
 - 2) промена во естетскиот изглед на осигурениот предмет;

- 3) центрирање, испитување и пуштање во работа на машини и уреди кај кои не настанало оштетување на виталните делови;
 - 4) испитување и пуштање во работа на инсталациите од сите видови;
 - 5) кршење на стакло од сите видови;
 - 6) пукнатини на земјишните објекти што не ја загрозуваат стабилноста или функционалноста на објектот;
 - 7) пукнатини на сите делови на градежниот објект што не влијаат врз стабилноста на тој дел или на целиот објект;
 - 8) малтерски пукнатини од сите видови;
 - 9) пукнатини на керамички и други обложени плочки;
 - 10) молеро-фарбарски и собосликаарски работи на градежните објекти.
- (4) Со осигурување по овие Посебни услови не се опфатени индиректни штети како последица на слегнување на земјиштето, и тоа:
- 1) загуби на производството;
 - 2) загуби поради престанување на работата;
 - 3) договорена загуба или одговорност;
 - 4) трошоци направени при спасување и расчистување;
 - 5) трошоци за санација на земјиштето – почвата.

ОБЕМ НА ОПАСНОСТ ОД СНЕЖНА ЛАВИНА

Член 14

- (1) Под снежна лавина во смисла на овие Посебни услови се смета снежна маса во движење што се одвојува од планинските страни.
- (2) Со осигурувањето се опфатени и штети предизвикани со дејство на воздушниот притисок од снежната лавина.

ОБЕМ НА ОПАСНОСТ ОД ИСТЕЧУВАЊЕ НА ТЕЧНОСТИ (ЛЕКАЖА)

Член 15

- (1) Под истечување (лекажа) во смисла на овие Посебни услови се смета истечување на течности, односно излегување на гасови од неподвижни садови – цистерни, цевководи и сл., ако течноста истече поради ненадејно прскање на садот или неочекуван дефект на вградените уреди за испуштање и истечување на течности.
 - (2) Со осигурувањето се покриени штети само на осигурените течности, односно гасови, ако не е договорено поинаку.
 - (3) Не се надоместува штетата ако осигурените течности истечат затоа што прскањето на садот или дефектите на уредите настанале поради дотрајаност, лошо одржување на садовите, односно уредите, лошо зачепување или од лош затворач.
- Со осигурувањето се покриени штети само на осигурените течности, односно гасови, ако не е договорено поинаку. Ако посебно се договори, покриени се штети од истечување на самиот осигурен предмет. Осигурувањето може да се склучи само на прв ризик.

ОБЕМ НА ОПАСНОСТ ОД САМОЗАПАЛУВАЊЕ НА ЗАЛИХИ

Член 16

- (1) Самозапалувањето е физичко-хемиски и биолошки процес на преоѓање на материјата од цврста состојба во состојба на пепелив прав без влијание на надворешни извори на пламен или високи температури.
- (2) Материји склони на самозапалување се: материјали од растително потекло (сено, житарки и сл.), тресет и фосилните јаглени, масти и масла од растително потекло, хемиски материи и смеси (фосфор, цинков и алуминиумски прав, соединенија, хидросулфиди на натриум, карбид на калциум и др.).
- (3) Влакнестите материјали поседуваат посебна способност на самозапалување само во случаите ако се натопени во растителни и животински масти: ленено, конопно и памучно масло, фирнајс, рибино масло и др.
- (4) Опасноста од самозапалување на залихи е опфатена со осигурување само ако залихите се складираани и другите работи се извршени по законски, односно технички прописи.

ОСИГУРУВАЊЕ ОД РИЗИЦИ ОД КРШЕЊЕ МАШИНИ И НЕКОИ ДРУГИ ОПАСНОСТИ

Член 17

- (1) Со осигурувањето се дава осигурителна заштита од оштетување или уништување на осигурените предмети од незгода во погонот, под која се подразбираат настани што се случуваат непредвидено и одненадеж во врска со користење на осигурениот предмет, како и несмасност, невнимание или зла намера на работници или кое било друго лице, освен:

- 1) од осигурените основни и дополнителни ризици од пожар и некои други опасности, наведени во член 2 од овие Услови;
 - 2) провална кражба и разбојништво, штетно дејство на нуклеарна енергија, ерупции, освен истражни ерупции – доколку тоа посебно се договори;
 - 3) поради недостатоци или грешки што постоеле во моментот на склучувањето на осигурувањето, а овие недостатоци или грешки биле или морале да му бидат познати на осигуреникот;
 - 4) непосредни последици на трајни хемиски, термички, механички, атмосферски и други влијанија и услови за сместување и работа (оксидации, стареење, корозија, зрачење, прекумерни вибрации и сл.);
 - 5) последици од сите видови на трошење: абеење, ерозија, кавитација и сл.;
 - 6) прекумерни наслани на 'рѓа, каменец во котлите, талог, тиња и сл., па и кога поради тоа настанало уништување или оштетување на осигурените предмети;
 - 7) преоптовареност на машините, машинските и електричните уреди, апарати и инсталации преку границите на нивните проектни параметри;
 - 8) ставање во погон пред конечната поправка;
 - 9) монтирање и пробно испитување на новите предмети;
 - 10) динамично вртење на ротациските делови на машините, ротори, турбини, генератори и сл., доколку посебно не се договори;
 - 11) повреда на техничките и други прописи и упатства за техничката експлоатација на осигурените предмети, како и заштитните мерки.
- (2) Осигурувачот исто така нема обврска:
- 1) за посредни штети настанати во врска со осигурениот случај, загуба на заработувачка, денгуби, казна и сл.;
 - 2) за штети за кои по законски прописи или по договорот одговара производителот, односно испорачателот на предметите. Ако производителот, односно испорачателот ја оспорува одговорноста, а штетата е предизвикана со незгода во погонот, одредена во член 3 од овие Услови, осигурувачот ќе му исплати надомест на договарачот на осигурувањето, а потоа до износот на исплатениот надомест ќе стапи во сите права на осигуреникот кон производителот, односно испорачателот;
 - 3) за трошоците за монтирање и монтирање, кои се направени со цел за редовен преглед или одржување на осигурените предмети (периодични поправки или замена на истрошените делови), па и кога во тој случај ќе се утврди оштетување од осигурениот ризик на осигурената опасност;
Надоместот во овој случај ќе ги опфати само трошоците за поправка или замена на оштетените делови што не биле предвидени за периодична поправка, односно замена.
Осигурувачот има обврска да дава осигурителна заштита од опасностите од став 1 од овој член и на осигурениот постамент, лежиште или на осигурените машини само ако нивното оштетување е последица на оштетување или уништување на машината од опасностите покриени со овие Услови.
 - 4) Ако посебно се договори, осигурувачот има обврска да даде осигурителна заштита од оштетување или уништување на предметите осигурени со овие Посебни услови од опасноста ерупција што би настанала при опитно дупчење.

ВАЖНОСТ И МЕСТО НА ОСИГУРУВАЊЕТО

Член 18

- (1) Осигурувањето важи за време додека осигурените предмети се наоѓаат во местото означено во полисата.
- (2) Осигурувањето е во важност и тогаш кога сите осигурени предмети се преместуваат од местото означено во полисата на некое друго место на територијата на републиката.
За машини и апарати, кога се монтираат и се подготвени за работа, кога се наоѓаат во работа, кога се демонтираат и се монтираат поради ремонт (поправка) и додека трае ремонтот (поправката).
Кога се превезуваат во внатрешен превоз заради чистење, поправка и преместување во микролокацијата на погонот, а најмногу до 15 km надвор од кругот на микролокацијата. Кога се дадени под наем или услуга, ако работат во условите и служат за намената за која се проектирани и градени.
Предметите на осигурување не се осигурени за време додека се наоѓаат на изложби, пазар и саеми и во превоз надвор од кругот на претпријатието.
Кај осигурувањето на прв ризик во полисата се наведува прецизно локацијата на местото на осигурување за секој осигурен предмет.

ВРЕДНОСТ НА ОСИГУРЕНИТЕ ПРЕДМЕТИ

Член 19

Вредност на осигурените предмети е:

- (1) за згради и други градежни објекти: висината на цената на изградениот нов објект според цените во местото каде што се наоѓа објектот, намалена за износот на пресметаната амортизација според членот 24 од овие Услови;
- (2) за мебел, уреди, машински справи, инсталации и апарати: висината на набавната цена на нови предмети, намалена за износот на пресметаната амортизација според членот 24 од овие Услови;
- (3) за обртни материјални средства (сировини, полупроизводи, ситен инвентар итн.) и немонтирана опрема: висината на цените по кои е склучено осигурувањето, односно по набавните цени, ако се пониски;
- (4) за предмети од злато и платина, непреработени благородни метали, скапоцени камења, ретки и скапоцени предмети, уметнички предмети, планови, цртежи, модели, калапи, документи, ракописи и деловни книги: износот договорно одреден меѓу осигурувачот и договарачот. Ако тој износ не е договорно утврден, предметите од оваа точка се сметаат за осигурени најмногу до 500 евра по парче, а до 2 500 евра во денарска противвредност по збирка.

На денот на настанување на штетниот настан за пресметка на штетата се зема средниот курс на еврото објавен од Народната Банка на Република Северна Македонија.

ПЛАЌАЊЕ НА ПРЕМИЈАТА

Член 20

- (1) Договарачот на осигурувањето е должен да ја плати премијата за осигурување, но осигурувачот е должен да ја прими уплатата на премијата од секое лице што има правен интерес таа да биде платена.
- (2) Премијата се плаќа однапред, и тоа, ако поинаку не е договорено, одеднаш за секоја година на траење на осигурувањето (период на осигурување), односно за покус период на осигурување ако осигурувањето е склучено со рок на траење пократок од една година.
- (3) Премијата се плаќа во договорените рокови, а ако треба да се плати одеднаш, тогаш се плаќа при склучување на договорот.
- (4) Ако се договори плаќањето на премијата да биде во рати или одназад, може да се пресметува редовна камата на износот на премијата за која одлагањето е договорено. Но ако стасаната рата од премијата не се плати во договорениот рок, ќе се пресметува даночна камата.
- (5) Од договарачот на осигурувањето може да се бара менична обврска за износот на кредитираната премија.
- (6) Ако договарачот на осигурувањето не ја плати премијата за наредниот период на осигурувањето во договорениот рок, ниту тоа го сторило кое било друго заинтересирано лице, договорот за осигурување, доколку не се договори поинаку, престанува по истекот на еден месец од денот кога на договарачот на осигурувањето му е врачено писмено известување од осигурувачот за стасаноста на одредениот рок за плаќање на премија, но со тоа тој рок да не може да помине пред да измине еден месец од стасаноста на премијата.
- (7) Во секој случај, договорот за осигурување престанува ако договорената премија за тековната година на осигурување не биде платена во рок од една година од достасувањето.
- (8) Место за наплата на премијата е местото во кое договарачот на осигурувањето има свое живеалиште, односно седиште, ако со договорот не е определено друго место.
- (9) Во случај на престанување на договорот за осигурување во смисла на ставовите 4 и 5 од овој член, договарачот на осигурувањето има обврска да ја плати премијата до денот на престанување на договорот, односно целиот износ на премијата за тековната година на осигурувањето, доколку до денот на престанувањето на договорот настанал осигурен случај за кој осигурувачот има обврска да плати надоместок.

УТВРДУВАЊЕ НАДОМЕСТ ОД ОСИГУРУВАЊЕТО

Член 21

- (1) Висината на надоместот на осигурувањето се утврдува:
 - 1) Во случај на уништување или исчезнување на предмети, според вредноста на осигурените предмети (член 19) за време на настанување на осигурениот случај, намалена за вредноста на остатоците.
 - 2) Во случај на оштетување, во висина на трошоците за поправка по цените на материјалот и работата за време на настанување на осигурениот случај, намалена за износот на просечната истрошеност и вредноста на остатоците, ако не е договорено поинаку. Во трошоците за поправка се пресметани и трошоците за монтажа, монтажа и трошоците за превоз што се направени за таа цел.
 - 3) Ако при поправка на предметите оштетени од осигурениот ризик од член 2 до 17 од овие Посебни услови одделни делови се заменат со нови, при пресметка на надоместокот ќе се земе предвид смалената вредност на заменетите делови поради истрошеност, ако не се договори поинаку.

- 4) Поголемите трошоци што би произлегле од настанатиот осигурен случај, како трошоците за други поправки што не се во врска со настанатиот осигурен случај на осигурените предмети, трошоците за направеното подобрување при поправката и слично, паѓаат на товар на осигуреникот.
- 5) Ако трошоците за поправка (трошоци за воспоставување техничка исправност) на оштетеното средство се поголеми од трошоците за поправка со замена на одделни делови на оштетеното средство од нови, штетата се надоместува во износ на трошоците за поправка со замена на нови делови.
- 6) Осигурувачот нема обврска да ги надомести ниту трошоците што осигуреникот ќе ги направи поради измена во проектот, конструкцијата, материјалот, локацијата и слично, па и тогаш кога е таа измена моментално или трајно добронамерна за воспоставување техничка исправност, односно за понатамошна експлоатација (користење на средствата).
- 7) Ако трошоците за поправка на еден предмет се поголеми од вредноста на осигурените предмети на денот на настанување на осигурениот случај, ќе се постапи како да е предметот уништен и надоместокот ќе се пресмета според точка 1 од овој став.
- 8) Осигурувачот нема обврска да ја надомести вредноста на целиот уред или апарат ако оштетениот, односно уништениот дел не може да се набави или да се поправи затоа што апаратот/уредот е набавен во странство или веќе не се произведува.
- 9) Осигурувачот има обврска да ја исплати вредноста на оштетениот, односно уништениот дел на апаратот, а висината на надоместокот се утврдува пропорционално според неговото функционално учество во целина или според слични или истовидни предмети.
- 10) Ако сумата на осигурувањето е помала од вредноста на предметите за време на настанување на осигурениот случај (подосигурување), штетата ќе се надомести во однос меѓу сумата на осигурувањето и вредноста на осигурените предмети.
- 11) Штети на полнење и масло се надоместуваат во процентуална вредност според векот на траење по постојните прописи и под услов штетата да е последица на оштетување на машината од опасности што се опфатени со овие Посебни услови.
- 12) Трошоците за земјени работи, вклучително и асфалтирање, и трошоците за изнаоѓање грешки, односно места на штети на далноводите, каблите и цевководите ќе се надоместат ако е посебно договорено.
- 13) Оштетената или уништена опрема од увоз може да се поправи или да се набави во странство само ако таа опрема не може да се поправи или да се набави во земјата.
- 14) Ако увозната опрема биде уништена, а иста таква опрема со ист квалитет се произведува во земјата, на име отштета ќе се признае вредноста утврдена по опремата на домашниот пазар и од таа вредност ќе се одбие износот на проценетата истрошеност и вредноста на остатоците.
- 15) Во случај трошоците за поправка на оштетената опрема од увоз да ја преминуваат вредноста на иста таква нова опрема што може да се набави во земјата, на име отштета ќе се признае вредноста на таква нова опрема по цена на домашниот пазар и од таа вредност ќе се добие само вредноста на остатоците на оштетената опрема од увоз, договарачот на осигурувањето не може да дава оштетен предмет или дел на тој предмет да се замени со нов ако може да се изврши поправка и потоа не настане опасност за сигурност во погонот.
- 16) Неопходните трошоци за остранивање и за смалување на штетата направени по наредба на осигурувачот се надоместуваат и кога со надоместокот ја поминуваат сумата на осигурувањето, односно договорената вредност кај осигурувањата склучени по Посебните услови за осигурување на градежни објекти и опрема на договорена вредност.
- 17) Ако договарачот на осигурувањето оштетените средства ги поправи во сопствена режија, ќе му се признае режиски час на осигурената организација што изведува работи утврдени на почетокот на годината, за меѓусебна пресметка меѓу своите економски погони, ако не дојде до измена на прописите во текот на годината што значително влијаат врз неговата висина.
- 18) Режискиот час на осигурената организација не може да биде поголем од најголемиот режиски час на другите ремонтни претпријатија овластени за изведување на таков вид работа што се наоѓа во седиштето на осигуреникот или во најблиското место на осигурување.
- 19) Трошоците за премија на осигурување што влегуваат во трошоците за поправка на машината се надоместуваат само ако е посебно договорено.
- 20) Во сите штетни настани од осигурените ризици од кршење машини и некои други опасности, дефинирани во член 17 од овие Услови, осигуреникот учествува со 10 % од пресметаната конечна оштета, но не помалку од 150 евра и не повеќе од 5 000 евра во денарска проиввредност, доколку не се договори поинаку.

НАДОМЕСТ НА ТРОШОЦИ

Член 22

- (1) На име трошоци направени за расчистување, чистење и рушење во врска со настанатиот осигурен случај на осигурените предмети, осигурувачот ги надоместува неопходните издатоци за расчистување и рушење, но најмногу до 3 % од сумата на осигурување, односно од договорената вредност кај осигурувањата на договорена вредност, а од нова вредност кај осигурувањата на нова вредност на оштетените предмети. Во трошоците за расчистување спаѓаат неопходните издатоци за одвоз на огорината, шутот и тињата до најблиското место за истовар. Во трошоците за рушење спаѓаат неопходните трошоци што договарачот на осигурувањето ги имал при настанување на осигурениот случај за рушење на преостанатите оштетени неупотребливи делови и нивното однесување до најблиското дозволено место за истовар.
- (2) Осигурувачот ги надоместува неопходните трошоци што договарачот на осигурувањето ги имал при настанување на осигурениот случај на осигурените предмети за преземените мерки заради отстранување и намалување на штетата, па и тогаш кога тие мерки не биле успешни.
- (3) Вкупниот надомест на име трошоци и на име надомест од осигурување не може да ја премине сумата на осигурување.
Нужните трошоци за отстранување и за намалување на штетата направени по налог на осигурувачот се надоместуваат тогаш кога заедно со надоместокот од осигурување ја преминуваат сумата на осигурување.
- (4) Во случај на подосигурување, трошоците за расчистување, рушење, како и трошоците за отстранување и намалување на штетата се надоместуваат во ист однос како и надоместокот, освен во случаите кога тие трошоци се направени по налог на осигурувачот.
- (5) Осигурувачот нема обврска да ги надомести трошоците настанати за отстранување на причинителот на штетата, како и трошоците за интервенција на противпожарното друштво или други организации чија должност е според карактерот на работата бесплатно да даваат помош кога ќе настане осигурен случај.

ПРОЦЕС НА АРБИТРАЖА ВО СЛУЧАЈ НА СПОР

Член 23

- (1) Доколку по кој било дел од овој договор (Полисата за осигурување) дојде до спор, двете страни (осигуреникот и осигурувачот) ќе започнат меѓусебни преговори во траење од најмногу еден месец. Доколку во рокот од еден месец преговорите не завршат со договор за настанатиот спор, меѓусебните преговори ќе продолжат и во наредниот месец, ако за тоа се согласни и двете страни.
- (2) По исцрпувањето на рокот за меѓусебни преговори, двете страни пристапуваат кон арбитража. Арбитражата е водена од Арбитражна комисија. Арбитражната комисија се состои од три члена, од кои по еден делегира секоја од двете страни во рок од 7 (седум) дена по исцрпувањето на рокот за преговори. Членовите на Арбитражната комисија, делегирани од двете страни, именуваат претседател на Арбитражната комисија во рок од 15 (петнаесет) дена. Претседателот треба да биде стручен за областа за која се води арбитража, со најмалку 4 (четири) години работно искуство во таа област. Доколку двете страни не се договорат за името на претседателот на Арбитражната комисија, тој ќе биде именуван од страна на една од следните институции: факултет што ја покрива областа на спорот, Друштво на проценители или Стопанска комора на РМ.
- (3) Ниту една страна нема право да отповика свој член од Арбитражната комисија до завршувањето на нејзината работа, која не може да трае подолго од 3 (три) месеци од денот на именувањето на нејзиниот претседател. По исклучок од претходниот рок, Арбитражната комисија го продолжува своето работење само со писмена согласност на двете страни.
- (4) Арбитражната комисија своите одлуки ги носи со мнозинство гласови. Двете страни с еобврзуваат дека ќе ги почитуваат одлуките на Арбитражната комисија како конечни и неотповикливи. До завршувањето на меѓусебните преговори, евентуално и на работата на Арбитражната комисија, и двете страни се откажуваат од поведување судски спорови по предметот на арбитражата, како и од пресметка на камати по основа на спорните побарувања.
- (5) Трошоците за арбитражата ќе ги делат и двете страни подеднакво.
- (6) Доколку Арбитражната комисија не успее да го реши спорот, се утврдува договорна надлежност на Основен граѓански суд Скопје.

ПРЕСМЕТАНА АМОРТИЗАЦИЈА

Член 24

Пресметка на амортизацијата при утврдување на надоместок од осигурување се врши во согласност со Уредбата за начинот на пресметување на амортизацијата, односно отписот на вредноста на нематеријалните и материјалните средства и за номенклатурата на средствата за амортизација и годишните амортизациски стапки (Сл. весник на РМ бр. 64/2002, 98/2002 и 10/2008 година), со сите нејзини измени и дополнувања.

ВАЖНОСТ НА ОПШТИТЕ УСЛОВИ ЗА ОСИГУРУВАЊЕ ИМОТ

Член 25

Доколку не се во спротивност со овие Посебни услови, на осигурувањата склучени според овие Посебни услови се применуваат и Општите услови за осигурување имот.

ПРАВО НА ЖАЛБА

Член 26

Договарачот, осигуреникот или корисникот на осигурувањето можат да достават жалба во однос на осигурувачот до Агенцијата за супервизија на осигурувањето, како орган надлежен за супервизија на друштвата за осигурување.

НАДЛЕЖЕН СУД

Член 27

Во случај на спор меѓу договарачот на осигурувањето, односно осигуреникот и осигурувачот, месно е надлежен Основен граѓански суд Скопје.

Бр.02-9527/6
22.12.2020 година

Претседател на Управен одбор
Бошко Андов

Овие Посебни услови за осигурување ги донесе Управниот одбор на Друштвото на својата 39-та редовна седница одржана на 15.10.2002 година со одлука бр. 0202 - 2905/4 - 37, со примена од 15.10.2002 година, и измените и дополнувањата донесени на LXVIII редовна седница одржана на 25.1.2007 година со одлука бр. 0202 - 181/1, со примена од денот на донесувањето, и одлука бр. 02-11517/3 донесена на 140-тата редовна седница одржана на 23.12.2016 год. со примена од денот на донесувањето и одлука бр. 02-9527/6 донесена на 331-тата редовна седница одржана на 22.12.2020 год. со примена од 25.12.2020.

Лектор: Кристина Велевска